

«вкрай важкого». На основі отриманих результатів, створено картосхему(рис.1),де виділено ареали геоecологічного стану річки, жовтим кольором позначено – «задовільний стан», а червоним кольором «незадовільний стан».

Висновки. Під час дослідження річки Сумки в межах міста, її ПЗС, заплави та змін, які відбулися за останні роки, встановлено, що геоecологічний стан річки Сумки оцінюється переважно як «задовільний» – 82% дослідженої ділянки та «незадовільний» – 18%. Виявлено, що річка знаходиться під значним антропогенним впливом і потребує водоохоронних заходів, щодо покращення її стану, насамперед: виділення на місцевості водоохоронних зон та ПЗС, відновлення останніх як природних біофільтрів, здійснення реконструкцію гідроспори та каналізованих ділянок русла, ділянці русла річки, її заплаві у межах міста з метою збереження річки як гідрологічного об'єкта надати статус природно-заповідної території місцевого значення (паркова зона).

Література

1. Водний кодекс України (із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 21.09.2000 р. № 1990 – 111). – 38 с. 2.. Хімко Р.В, Мережко О.І., Бабко Р.В. Малі річки – дослідження, охорона, відновлення. – К.: Інститут екології, – 2003. – 380 с.

Summary

O.S. Danylchenko, A.S.Rybalchenko. **Evaluation of Geocological State of River Sumka in the City of Sumy.**

The article investigates the river bags in the city, its CCD, floodplains and changes that have occurred in recent years. Particular attention is paid to the establishment of the state of the river geocological bag that is rated as the most "satisfactory" – 82% of surveyed areas and "poor" – 18%. Based on the results mapped schemes established, with marked ranges geocological state of the river. In conclusion, the authors offer water conservation measures on improvement of rivers discharge on ground water protection zones and a CCD, restore past as natural biofilters, the implementation of reconstruction of hydro and canalized sections of the channel, the area of the river and its floodplain in the city give the status of protected areas of local value (park).

Keywords: Geocological state, river Sumka, evaluation of geocological state.

УДК 911.52 (477.52)

М.В. Бабець

ЛАНДШАФТИ РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ

Основу ландшафтної структури становлять типи місцевості, які є найкрупнішими морфологічними частинами. Через них ми можемо дослідити історію становлення ландшафтів. Ці структурні одиниці виділяють з урахуванням того, що кожен природний комплекс відрізняється між собою за віком та походженням; характером четвертинного покриву; рельєфом; ґрунтово-рослинним покривом та іншим. Таким чином в статті досліджено особливості ландшафтів Роменського району та виділено їх основні типи та види.

Ключові слова: ландшафт, класифікація, місцевість.

Постановка проблеми. Всі ландшафти є унікальними у просторі та часі. В результаті порівняння індивідуальних особливостей кожного з них можна виділити типологічні ознаки та поділити їх по групам, які є близькими за походженням, структурою та іншими ознаками, тобто класифікувати ландшафти.

Внаслідок того що, природні ландшафти під впливом антропогенних факторів зазнають змін, вони потребують детального вивчення.

Роменський район Сумської області належить до слабо вивчених в ландшафтному відношенні. Тому вивчення структури та морфології ландшафтів надасть можливість скласти комплексну характеристику природних умов району.

Мета: дослідити ландшафти Роменського району та виділити основні їх типи та види.

Багато дослідників займалися вивченням та аналізом ландшафтів Сумщини. Значний внесок зробили О.М. Маринич і П.Г. Шищенко, ними було представлено ландшафтне районування області в своїх працях: «Атлас природних умов і ресурсів УРСР» і монографії «Фізична географія Української РСР». Також дослідженням ландшафтів Сумської області займався професор СумДПУ імені А.С.Макаренка Б.М. Нешатаєв.

В межах території Роменського району домінують типи місцевості розчленованих підвищених лесоподібних рівнин (рис.1). Основну частину Роменського району займають два види високих лесоподібних рівнин:

- висока лесова рівнина на палеогеновому фундаменті в межах плато з чорноземами глибокими малогумусними, чорноземами глибокими карбонатними, чорноземами глибокими малогумусними вилугуваними під сільськогосподарськими угіддями на місці лучних степів;

- висока лесова рівнина на палеогеновому фундаменті в межах плато з чорноземами глибокими, малогумусними, чорноземами опідзоленими, темно-сірими опідзоленими ґрунтами під сільськогосподарськими угіддями на місці кленово-липово-дубових і дубових лісів.

Також на території району виділяють тип місцевості терасових горбистих піщаних рівнин. Який представлений дрібногорбистою піщаною рівниною в межах першої надзапавної тераси на палеогеновому фундаменті з чорноземами лучними глибоко слабосолонцюватими, лучними глибоко та поверхнево слабосолонцюватими, дерново-боровими ґрунтами під сільськогосподарськими угіддями і сіяними луками з лучними степами [2].

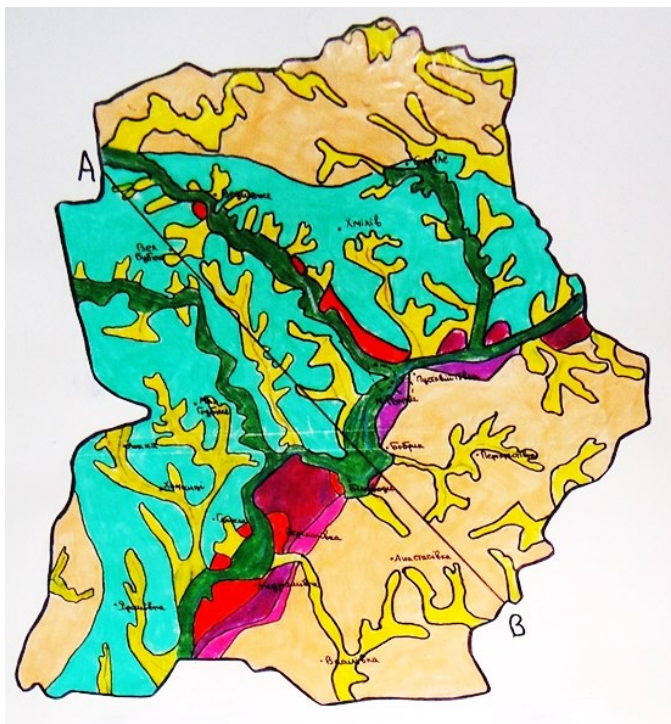
Наступним типом місцевості є сильнорозчленована лесова рівнина, яка розташована в центральній частині Роменського району та представлена двома видами:

- низька сильнорозчленована лесова рівнина на палеогеновому фундаменті в межах другої надзапавної тераси з чорноземами глибокими вилугуваними та малогумусними, темно-сірими ґрунтами під сільськогосподарськими угіддями і лучною рослинністю;

- низька сильнорозчленована лесова рівнина на палеогеновому фундаменті в межах третьої надзапавної тераси з чорноземами опідзоленими, чорноземами малогумусними, карбонатними, лучно-чорноземними ґрунтами під сільськогосподарськими угіддями і лучною рослинністю.

Так як гідрографічна мережа Роменського району достатньо розвинена, потрібно виділити заплавний тип місцевості (рис.1). На території району дослідження виділяють один вид заплавних природно-територіальних комплексів, а саме плоскі заплавні алювіальні рівнини на палеогеновому фундаменті з торфо-

вищами низинними, лучно-болотними, болотними, торфувато-болотними і глинисто-піщаними ґрунтами під сільськогосподарськими угіддями з заплавними луками, низинними болотами та вільховими лісами.

Умовні знаки:

Види ландшафтів:

- яружно-балкові ПТК на палеогеновому фундаменті із змитими чорноземами опідзоленими, сірими опідзоленими та темно-сірими реградованими ґрунтами на схилах і лучними, болотно-лучними ґрунтами під лучно-степовою рослинністю і болотною рослинністю.
- плоскі заплавні алювіальні рівнини на палеогеновому фундаменті з торфовищами низинними, лучно-болотними, болотними, торфувато-болотними і глинисто-піщаними ґрунтами під с/г угіддями з заплавними луками, низинними болотами та вільховими лісами.
- дрібногорбиста піщана рівнина в межах першої надзаплавної тераси на палеогеновому фундаменті з чорноземами лучними глибоко слабо солонцюватими, лучними глибоко та поверхнево слабо солонцюватими, дерново-боровими ґрунтами під с/г угіддями і сіяними луками з лучними степами.
- низька лесова рівнина на палеогеновому фундаменті в межах другої надзаплавної тераси з чорноземами глибокими вилугуваними та малогумусними, темно-сірими ґрунтами під с/г угіддями і лучною рослинністю.
- низька лесова рівнина на палеогеновому фундаменті в межах третьої надзаплавної тераси з чорноземами опідзоленими, чорноземами малогумусними, карбонатними, лучно-чорноземними ґрунтами під с/г угіддями і лучною рослинністю.
- висока лесова рівнина на палеогеновому фундаменті в межах плато з чорноземами глибокими малогумусними, чорноземами глибокими карбонатними, чорноземами глибокими малогумусними вилугуваними під с/г угіддями на місці лучних степів.
- висока лесова рівнина на палеогеновому фундаменті в межах плато з чорноземами глибокими, малогумусними, чорноземами опідзоленими, темно-сірими опідзоленими ґрунтами під с/г угіддями на місці кленово-липово-дубових і дубових лісів.

Рис.1.Ландшафтна карта Роменського району

По всій території району поширений долинно-балковий тип місцевості на палеогеновому фундаменті із змитими чорноземами опідзоленими, сірими опідзоленими та темно-сірими реградованими ґрунтами на схилах і лучними, болотно-лучними ґрунтами під лучно-степовою рослинністю і болотною рослинністю. Даний тип місцевості поширений в межах всіх згаданих видів ландшафтів [3].

Ландшафтні регіональні структури сформувалися в процесі розвитку регіону в зв'язку взаємодії між їх компонентами [1]. Сумська область входить до складу Східноєвропейської рівнинної країни. На її території виділяються дві зони – мішаних лісів та лісостепова. У межах ландшафтних зон виділяють три провінції: Поліську (А), Лівобережно-Дніпровську низовинну лісостепову (Б), Середньоросійську підвищену лісостепову (В). У Поліській провінції виділяється область Новгород-Сіверського Полісся (І), у Лівобережно-Дніпровській провінції – Північна Полтавська (ІІ) та Південна Полтавська (ІІІ) області; у Середньоросійській провінції – Сумська підвищена область західних відрогів Середньоросійської височини (ІV).

Роменський район, розташований у межах Лівобережно-Дніпровської низовинної лісостепової провінції [1].

ІІ. Північна Полтавська розчленована рівнинно-терасова лесова область. Більша частина області в тектонічному відношенні відповідає північно-східному схилу Дніпровсько-Донецької западини, а південно-західна – центральному грабену, який ускладнений локальними тектонічними структурами антиклінального типу, що добре виражені у рельєфі.

Сульський підвищено-розчленований район із шишаковим рельєфом на неогенових відкладах з чорноземами типовими середньогумусними та пануванням агрофітоценозів й широколистяними байрачними лісами. Рослинно-ґрунтовий покрив представлений дубово-липово-берестовими лісами на корінному правому березі р. Сули із темно-сірими лісовими ґрунтами та чорноземами опідзоленими, й окремими острівками на плакорах у суфозійних зниженнях із засоленими лучночорноземними ґрунтами. Особливості ландшафту полягають в тому, що наявні давньольодовикові та прильодовикові лучно-степові рівнини. Вони утворені піщано-глинистими відкладами й білими пісками полтавської серії, які перекриті строкатими і червоно-бурими глинами, що подекуди майже повністю розмиті [4].

Четвертинні відклади представлені лесом з льодовиковими утвореннями. Для району характерні локальні солянокупольні структури. В межах долини р. Сули розвиваються шишаки. Рельєф району слабохвилястий з великою кількістю давніх прохідних долин, балок та сучасних ярів. У даному районі представлені долинно-балкові та пологоувалисті вододільні типи місцевості, які поєднуються з прирічковими типами на правих берегах річок; а на півночі – давньотерасові, лесово-терасові місцевості в поєднанні з заплавами.

Висновки. Таким чином, можна сказати, що ландшафти є невід'ємною частиною у вивченні будь-якої території. Лише дослідивши природно-територіальні комплекси, можна повністю комплексно охарактеризувати рельєф, корінні породи та ґрунтово-рослинний покрив, які характерні для певної те-

риторії. В межах Роменського району домінують типи місцевості розчленованих підвищених лесоподібних рівнин. Також, наявна сильнорозчленована лесова рівнина, яка розташована в центральній частині району. Для району характерні заплавні та яружно-балкові ландшафти.

Література

1. Корнус А.О. Географія Сумської області: природа, населення, господарство / А.О. Корнус, І.В. Удовиченко, Г.Г. Леонтьєва та ін. – Суми: ФОП Наталуха А.С., 2010. – 184.
2. Исаченко А.Г. Ландшафтоведение и физико-географическое районирование. / А. Г. Исаченко. – М.: «Высшая школа», 1991. – 350 с.
3. Маринич А.М. Ландшафты и физико-географическое районирование. / А.М. Маринич, В.М. Пащенко, П.Г. Шищенко. – К.: Наук. думка, 1985 – 224 с.
4. Марцинкевич Г.И. Ландшафтоведение: учебное пособие / Г.И. Марцинкевич. – Минск: БГУ, 2005. – 200 с.
5. Міхелі С.В. Основи ландшафтознавства / С.В. Міхелі. – К.: Кам'янець-Подільський: «Абетка-НОВА», 2002. – 184 с.

Summary

M.V. Babets. The Landscapes of Romny District.

The types of areas which are the biggest morphological parts are the basis of landscape structure. Through them we can explore the history of the landscape structure. These structural units are allocated on the basis that each natural complex differs for each other: age and origin, nature quaternary cover; relief, soil and vegetation and others. Consequently the features of the landscape of Romny district are analyzed and their main types and species are highlighted in the article.

УДК 631.6 : 551.3

А.Ю. Райська, А.С. Гнида

ТЕНДЕНЦІЯ РОЗВИТКУ МІКРОЗАПАДИННИХ МОРФОСКУЛЬПТУР НА МЕЛІОРОВАНИХ ЗЕМЛЯХ НА ПРИКЛАДІ ОСУШУВАЛЬНОЇ СИСТЕМИ «КУЧИНІВКА»

Розглянуто форми мікрозападинного рельєфу в межах осушувальної системи «Кучинівка», здійснено спробу проаналізувати їх походження та зміни у розвитку під впливом осушувальних меліорацій. Представлено коротку характеристику мікрозападинних форм рельєфу як самостійних утворень зі своїми специфічними особливостями та умовами розвитку, розглянуто питання проблематики їх систематизації та класифікації. Окремо звернуто увагу на зв'язок геологічної будови території і розвитку окремих типів мікрозападинних форм рельєфу. Також вказано на ряд відмінностей між такими утвореннями як степові блюдця та іншими типами мікрозападин, оскільки в літературі часто всі западинні утворення відповідних форм та розмірів об'єднують під назвою степових блюдець. Вказано на необхідність проведення планування території під час проведення робіт з осушування та після їх завершення.

Ключові слова: западинний рельєф, степові блюдця, суфозійно-просадкові процеси та явища, типи западин, меліоративні системи.

Постановка проблеми. Западинний рельєф набув широкого розвитку на території України й представлений великим різноманіттям форм. На частку западинних форм припадає біля 2,5 млн. га орних земель України, що утруднює господарське використання територій – у сільському господарстві на вказаних площах втрачається до 35-40% сільськогосподарських культур за рахунок їх вимокання. Вивчення його розвитку, встановлення генезису та особливостей має як і суто науковий інтерес, так і практичне значення для різних галузей господарства [5].